

умов та особливостей сільськогосподарського виробництва з метою підвищення конкурентоспроможності в сфері сільського господарства окремих територій.

Саме застосування інновацій забезпечить використання більш досконаліх технологій, розробок в процесі виробництва і переробки сільськогосподарської продукції щодо підвищення рівня її якості, а реалізація інноваційного розвитку та ефективного механізму його регулювання є дієвим вирішенням як економіко-правових, так і соціальних питань, забезпечивши конкурентоспроможність суб'єктів господарювання в аграрному секторі економіки та високі показники розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Аркатов Я. А. Роль і місце технологічних парків в інноваційній структурі / Я. А. Аркатов // Шляхи формування національної інноваційної системи та удосконалення інноваційного законодавства: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 11 листоп. 2011 р. / ред. кол.: С. М. Прилипко, Ю. С. Атаманова, Д. В. Задохайло. – Х.: НДІ ПЗІР, 2011. – С. 175-179.

Самсонова Я. О.

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Сьогодні серед пріоритетних завдань державної аграрної політики України визначено розвиток конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва на основі агропромислової інтеграції, яка ґрунтується на організаційному і технологічному поєднанні процесу виробництва сільськогосподарської сировини з її переробкою на кінцеву продукцію. Через це сільськогосподарські виробники будуть мати можливість зменшити збитки виробничої діяльності, сформуванню стабільну сировинну базу, ефективно розподілити ресурси між суб'єктами інтеграції на вза-

емовігідних умовах і поєднати їх економічні інтереси, підвищити конкурентоспроможність продукції на аграрному ринку, залучити сучасну техніку та нові технології, а також збільшити інвестиційну привабливість сільськогосподарського виробництва.

Слід зазначити, що чинне нормативно-правове регулювання викликає низку проблем, пов'язаних з функціонуванням й розвитком таких інтеграційних об'єднань в аграрному секторі виникає. Законодавчі акти визначають загальні засади створення, діяльності та ліквідації асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів та інших об'єднань, проте вони зовсім не враховують специфіки регламентування діяльності виробничих структур саме аграрного спрямування. Їх діяльність пов'язана головним чином із реалізацією бізнес-проектів, основною метою яких є отримання прибутку та примноження капіталів їх засновників. Підтримка і розвиток інфраструктури села та задоволенні інтересів сільського населення не відноситься до їх функцій. Також недосконалість антимонопольного законодавства України, що лише частково відповідає приписам правових документів ЄС, заважає ефективному функціонуванню корпоративних об'єднань на території країни. Негативні тенденції, якими супроводжується глобалізація продовольчого ринку, вимагають доробки національних захисних механізмів для зменшення їх впливу, важливим серед яких є прийняття Закону України «Про продовольчу безпеку».

Альтернативною формою вищевказаних інтеграційних корпоративних об'єднань можна назвати розвиток кластерних структур. На даний час у вітчизняному законодавстві не існує визначення поняття «кластер», як і правової основи його діяльності, порядку створення, видів та особливостей функціонування. Розробленим Міністерством економіки України ще у 2008 році, але не затвердженими до цього часу, залишається проект нормативно-правового акту, щодо формування засад державної політики у сфері кластеризації економіки — «Концепція створення кластерів в Україні». За цією концепцією кластер визначався як група географічно локалізованих взаємопов'язаних компаній, постачальників обладнання, комплектувальних, спеціалізованих виробничих послуг, інфраструктури, науково-дослідних центрів, вищих навчальних закладів та інших організацій, взаємодоповнюючих один одного для досягнення конкретного господарського ефекту та посилюючих конкурентні досягнення окремих компаній і, відповідно, кластера в цілому. Однією з від-

мінних ознак кластера серед інших організаційно-правових форм об'єднань підприємств є принцип їх територіальної локалізації. В Україні існують лише поодинокі приклади практичного створення і функціонування аграрних кластерів, які переважно є ініціативою товаровиробників і засновані на основі досвіду, запозиченого ними із світової практики кластерного розвитку. Відсутність нормативно-правового регулювання кластерної організації виробництва, визнання кластеру як самоврядного господарського об'єднання підприємств заважає їх функціонуванню та розробки спеціалізованих програм державної підтримки. Водночас, підтримка розвитку кластерів, у т.ч. в аграрному секторі, є одним з пріоритетів регіональної економічної політики. Розвиток аграрних кластерів визнано одним із найважливіших напрямів у стратегіях розвитку багатьох регіонів країни. Приміром, у «Стратегії розвитку Сумської області «Нова Сумщина — 2015», основою для економічного розвитку області визначено розвиток кластерів агропромислового комплексу (зернового, бурякоцукрового, молочного та кластеру свинарства), спрямованих на формування замкнутого високотехнологічного агропромислового виробництва й на створення екологічно чистої конкурентоспроможної продукції.

В аналітичній записці «Щодо державної політики підтримки розвитку аграрних кластерів в Україні», розробленої Національним інститутом стратегічних досліджень при Президентові України, вказано, що Україні слід залучати світовий досвід розвитку кластерів і підтримувати кластерні ініціативи, у т.ч. в аграрній сфері. Важливо розвивати територіальне бізнес-середовище на основі державно-приватного партнерства, яке базувалося б на використанні бізнесом сприятливих природно-кліматичних та територіально-економічних умов регіону з активною державною підтримкою ініціатив товаровиробників щодо розвитку соціальної та виробничої інфраструктури. Державна політика підтримки розвитку аграрних кластерів має сприяти модернізації галузі, підвищенню ефективності аграрного бізнесу та соціального розвитку регіонів.

Наприкінці слід зауважити, що структурна перебудова сільського господарства й галузей харчової промисловості на засадах їх інтеграції, а також реалізація інших напрямів забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів аграрної сфери, передбачених Законом України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року» від

18 жовтня 2005 р., №2982-IV, неможлива без вираженої державної політики. Саме держава через реалізацію правотворчої, правозастосовної та правоохоронної форм повинна сприяти та забезпечувати розвиток ефективних форм господарювання в аграрному секторі.

Сустнов Є. П.

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри екологічного права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

ПРИМУСОВЕ ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ ТА В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧИ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ

Основою для вираження, закріплення та реалізації прав і свобод людини є приватна власність. У ст. 41 Конституції України вказано, що кожен має право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю; ніхто не може бути протиправно її позбавлений; право приватної власності є непорушним.

Разом із тим Конституція України окреслює умови, за яких дія принципу непорушності права приватної власності може бути обмежена, а власник примусово позбавлений свого майна. Відповідно до вказаної статті Основного Закону примусове відчуження об'єктів права приватної власності може бути застосоване лише як виняток з мотивів суспільної необхідності за умови попереднього та повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження таких об'єктів з наступним повним відшкодуванням їх вартості допускається лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Отже, за Конституцією України підставою для примусового відчуження приватного майна є, по-перше, суспільна необхідність, унаслідок якої суспільні інтереси конкурують із приватними, і саме на користь перших встановлюються механізми позбавлення власника його майна, а